

RCCB

Rządowe Centrum
Bezpieczeństwa

Warszawa 2010

PROCEDURA OPRACOWANIA RAPORTU CZĄSTKOWEGO

(integralna część z arkuszem kalkulacyjnym)

*do Raportu o zagrożeniach
bezpieczeństwa narodowego*

Rozporządzenie Rady Ministrów z dnia 30
kwietnia 2010 r. w sprawie Raportu o
zagrożeniach bezpieczeństwa narodowego
(Dz.U. Z 2010, Nr 83, poz. 540).

Spis treści

Wstęp	3
ZAGROŻENIA	8
ZAPOBIEGANIE	19
PRZYGOTOWANIE	22
REAGOWANIE	24
DANE HISTORYCZNE	26
WYKAZY	28
WNIOSKI	30
Słowniczek	31

Wstęp

Istniejący akty prawne nakładają obowiązek sporządzania planów lub raportów dotyczących bezpieczeństwa. Jednym z tych raportów jest *Raport o zagrożeniach bezpieczeństwa narodowego*¹ opracowywany na potrzeby Krajowego Planu Zarządzania Kryzysowego, gdzie koordynację przygotowania zapewnia dyrektor Rządowego Centrum Bezpieczeństwa².

Art. 5a. ustawy o zarządzaniu kryzysowym z dnia 26 kwietnia 2007 r. (Dz.U. Nr 89, poz. 590) określa *Raport o zagrożeniach bezpieczeństwa narodowego w następujący sposób:*

„Art. 5a.

1. Na potrzeby Krajowego Planu Zarządzania Kryzysowego, ministrowie kierujący działami administracji rządowej, kierownicy urzędów centralnych oraz wojewodowie sporządzają Raport o zagrożeniach bezpieczeństwa narodowego, zwany dalej „Raportem”.
2. Koordynację przygotowania Raportu zapewnia dyrektor Rządowego Centrum Bezpieczeństwa, a w części dotyczącej zagrożeń o charakterze terrorystycznym, mogących doprowadzić do sytuacji kryzysowej, Szef Agencji Bezpieczeństwa Wewnętrznego.
3. Raport jest dokumentem zawierającym następujące elementy:
 - 1) wskazanie najważniejszych zagrożeń przez stworzenie mapy ryzyka;
 - 2) określenie celów strategicznych;
 - 3) określenie priorytetów w reagowaniu na określone zagrożenia;
 - 4) wskazanie sił i środków niezbędnych do osiągnięcia celów strategicznych;
 - 5) programowanie zadań w zakresie poprawy bezpieczeństwa przez uwzględnianie regionalnych i lokalnych inicjatyw;
 - 6) wnioski zawierające hierarchicznie uporządkowaną listę przedsięwzięć niezbędnych do osiągnięcia celów strategicznych.
4. Raport przyjmuje Rada Ministrów w drodze uchwały.
5. Kierunki działania wynikające z wniosków z Raportu stanowią element Krajowego Planu Zarządzania Kryzysowego oraz są uwzględniane w planach zarządzania kryzysowego.
6. Rada Ministrów określi, w drodze rozporządzenia, sposób, tryb i terminy opracowywania Raportu, biorąc pod uwagę konieczność zapewnienia odpowiedniego poziomu bezpieczeństwa narodowego. „

¹ Rozporządzenie Rady Ministrów z dnia 30 kwietnia 2010 r. w sprawie Raportu o zagrożeniach bezpieczeństwa narodowego (Dz.U. Z 2010, Nr 83, poz. 540).

² Ustawa z dnia 26 kwietnia 2007 r. o zarządzaniu kryzysowym (Dz. U. 2007 r. Nr 89 poz. 509, art. 5a).

Na podstawie art. 5a ust. 6 ustawy z dnia 26 kwietnia 2007 r. o zarządzaniu kryzysowym (Dz.U. Nr 89, poz. 590, z późn. zm.³⁾) w drodze Rozporządzenia Rady Ministrów **w sprawie Raportu o zagrożeniach bezpieczeństwa narodowego** zarządza się, co następuje:

§ 3. 1. W celu sporządzenia Raportu wykonawcy, w zakresie zgodnym z ich właściwością, opracowują raporty cząstkowe.

2. Raport opracowany przez kierownika urzędu centralnego jest włączany do raportu ministra, któremu kierownik podlega lub przez którego jest nadzorowany, chyba że minister ten postanowi inaczej.

3. Wykonawcy sporządzają raport cząstkowy w postaci papierowej i elektronicznej.

4. Raport cząstkowy w wersji elektronicznej wykonuje się z wykorzystaniem standardowego oprogramowania komputerowego, umożliwiającego przenoszenie, kopiowanie i wymianę danych, zgodnego z minimalnymi wymaganiami określonymi w przepisach rozporządzenia Rady Ministrów z dnia 11 października 2005 r. w sprawie minimalnych wymagań dla systemów teleinformatycznych (Dz.U. Nr 212, poz. 1766).

5. W przypadku sporządzenia raportu cząstkowego lub jego części w wersji elektronicznej z wykorzystaniem oprogramowania specjalizowanego, innego niż to, o którym mowa w ust.4, wykonawca zobowiązany jest dostarczyć dyrektorowi Rządowego Centrum Bezpieczeństwa, zwanemu dalej „dyrektorem Centrum”, konwerter lub przeglądarkę albo wskazać adres w sieci Internet ich nieodpłatnego pobrania.”

Raport cząstkowy obejmuje:

§ 4. Raport cząstkowy jest dokumentem obejmującym:

1) wskazanie najważniejszych zagrożeń i skutków ich wystąpienia przez stworzenie mapy ryzyka, o której mowa w art.3 pkt 10 ustawy z dnia 26 kwietnia 2007 r. o zarządzaniu kryzysowym, obejmującej wyszczególnienie rodzajów i charakterystyki zagrożeń:

a) o istotnym wpływie na funkcjonowanie i możliwości rozwoju państwa, a w szczególności mogących mieć istotne znaczenie dla bezpieczeństwa i międzynarodowej pozycji oraz potencjału ekonomicznego i obronnego,

b) których skutki mogą:

- godzić w bezpieczeństwo państwa, jego porządek konstytucyjny, a w szczególności w suwerenność, niepodległość i nienaruszalność terytorium,
- zagrozić życiu lub zdrowiu dużej liczby osób, mieniu w znacznych rozmiarach, albo środowisku na znacznych obszarach,
- oddziaływać, obok Rzeczypospolitej Polskiej, także na inne państwa,
- dotyczyć terytorium Rzeczypospolitej Polskiej lub jej obywateli, mimo możliwego wystąpienia w innym państwie,

c) występujących w rejonach napięć, konfliktów i kryzysów międzynarodowych, mających wpływ na bezpieczeństwo państwa lub których potrzeba monitorowania i eliminacji wynika z podpisanych umów i traktatów międzynarodowych,

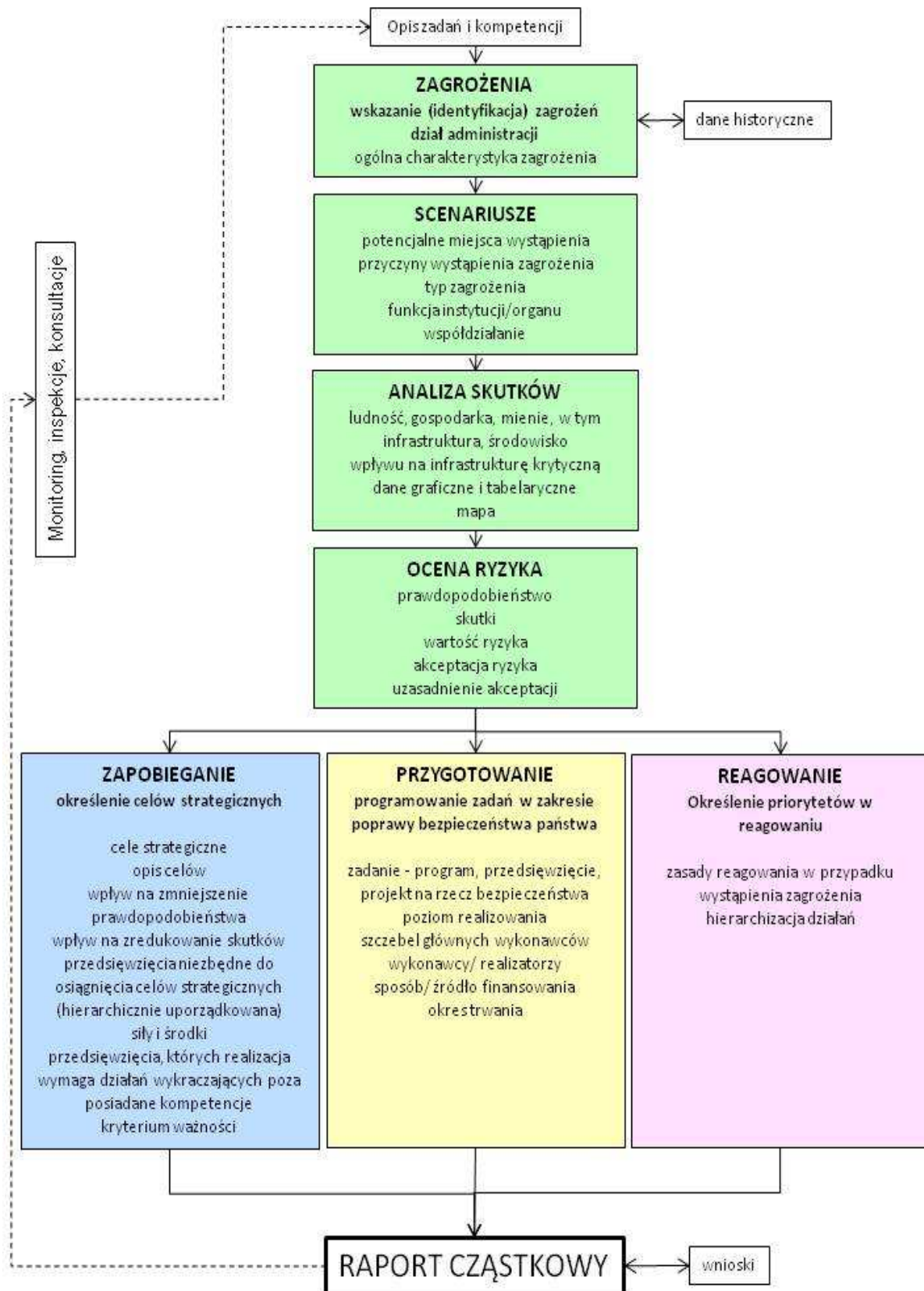
³⁾ Zmiany wymienionej ustawy zostały ogłoszone w Dz. U. z 2009 r. Nr 11, poz. 59, Nr 65, poz. 553, Nr 85, poz. 716 i Nr 131, poz. 1076.

- d)** o charakterze terrorystycznym mogących doprowadzić do sytuacji kryzysowej;
- 2)** określenie celów strategicznych, w szczególności:
 - a)** wskazanie celów, jakie należy osiągnąć, aby zminimalizować możliwość wystąpienia zagrożenia lub jego skutków,
 - b)** hierarchizację celów według kryterium ważności lub wskazanie celów priorytetowych;
- 3)** wnioski zawierające hierarchicznie uporządkowaną listę przedsięwzięć niezbędnych do osiągnięcia celów strategicznych, w szczególności tych, których realizacja wymaga działań wykraczających poza posiadane kompetencje;
- 4)** wskazanie sił i środków niezbędnych do osiągnięcia celów strategicznych;
- 5)** programowanie zadań w zakresie poprawy bezpieczeństwa państwa przez wskazywanie określonych regionalnych i lokalnych inicjatyw, w szczególności:
 - a)** wyszczególnienie programów krajowych, wojewódzkich, powiatowych i gminnych,
 - b)** wskazanie realizatorów programów:
 - rządowych,
 - samorządowych,
 - pozarządowych,
 - c)** sposoby finansowania programów,
 - d)** okresy trwania programów;
- 6)** określenie priorytetów w reagowaniu na określone zagrożenia, w tym ich wpływ na:
 - a)** zasady reagowania w przypadku wystąpienia zagrożenia,
 - b)** hierarchizację działań;
- 7)** inne informacje, które zdaniem wykonawcy mogą być przydatne przy tworzeniu Krajowego Planu Zarządzania Kryzysowego.”

W celu ujednoczenia informacji przekazywanych przez ministrów kierujących działami administracji rządowej, kierowników urzędów centralnych oraz wojewodów do Raportu o zagrożeniach bezpieczeństwa narodowego powstała „**Procedura opracowania raportu cząstkowego**” zwana dalej Procedurą.

Wymagane informacje uwzględnione w procedurze obejmują cztery główne obszary tematyczne, których algorytm przedstawia się następująco:

Algorytm opracowania raportu cząstkowego

Procedura opracowania raportu cząstkowego ma na celu ujednoczenie przekazywanych informacji, dlatego też proszę o dostarczanie informacji zgodnie z załączonymi tabelami stanowiącymi formularz do wprowadzania danych.

Formularz dostarczony jest w wersji elektronicznej z rozszerzeniem *.xls i zawiera siedem arkuszy:

- **ZAGROŻENIA,**
- **ZAPOBIEGANIE,**
- **PRZYGOTOWANIE,**
- **REAGOWANIE,**
- **DANE HISTORYCZNE,**
- **WYKAZY oraz**
- **WNIOSKI.**

Każdy powyższy arkusz jest dokładnie omówiony w ramach procedury odnośnie informacji/danych jakie należy uwzględnić/przekazać. Dodatkowo, w formularzu są podpowiedzi co do zakresu informacji w danej kolumnie po „najechnaniu” na nagłówek tejże kolumny.

W niektórych kolumnach należy przedstawić informacje w formie opisowej, natomiast niektóre pola należy wypełnić poprzez pola wyboru, tj. wybranie właściwej informacji z rozwijanej listy.

Dane należy zestawiać zgodnie ze wzorem zawartym w tabelach w arkuszu kalkulacyjnym. Nie należy dodawać kolumn.

Należy rozpatrywać tylko te zagrożenia, których źródło bądź skutki są bezpośrednio związane z obszarem zadaniowym/kompetencyjnym danej instytucji oraz mające negatywny wpływ na funkcjonowanie danego obszaru zadaniowego/kompetencyjnego.

Zagrożenia te mają mieć bezpośredni lub pośredni wpływ na bezpieczeństwo państwa (struktur państwa i jego obywateli).

W raporcie cząstkowym należy wskazać potencjalne zagrożenia bezpieczeństwa państwa, a nie zdarzenia rutynowe całkowicie „obsługiwane” na poziomach samorządowych i niewykraczające poza ich teren.

ZAGROŻENIA

Celem głównym tego etapu jest:

Wskazanie najważniejszych zagrożeń przez stworzenie mapy ryzyka, o której mowa w art.3 pkt 10 ustawy z dnia 26 kwietnia 2007 r. o zarządzaniu kryzysowym, obejmującej wyszczególnienie rodzajów i charakterystyki zagrożeń:

- a) istotnym wpływie na funkcjonowanie i możliwości rozwoju państwa, a w szczególności mogących mieć istotne znaczenie dla bezpieczeństwa i międzynarodowej pozycji oraz potencjału ekonomicznego i obronnego,
- b) których skutki mogą:
 - godzić w bezpieczeństwo państwa, jego porządek konstytucyjny, a w szczególności w suwerenność, niepodległość i nienaruszalność terytorium,
 - zagrażać życiu lub zdrowiu dużej liczby osób, mieniu w znacznych rozmiarach, albo środowisku na znacznych obszarach,
 - oddziaływać, obok Rzeczypospolitej Polskiej, także na inne państwa,
 - dotyczyć terytorium Rzeczypospolitej Polskiej lub jej obywateli, mimo możliwego wystąpienia w innym państwie,
- c) występujących w rejonach napięć, konfliktów i kryzysów międzynarodowych, mających wpływ na bezpieczeństwo państwa lub których potrzeba monitorowania i eliminacji wynika z podpisanych umów i traktatów międzynarodowych,
- d) o charakterze terrorystycznym mogących doprowadzić do sytuacji kryzysowej.

Identyfikacja zagrożeń odpowiada na pytanie: *Co złego i gdzie może się stać?* Należy podkreślić, że w raporcie cząstkowym identyfikacji podlegają wszystkie bez wyjątku rodzaje zagrożeń w ramach opisywanego obszaru zadaniowego/kompetencyjnego. Zatem jeśli w kompetencji danego ministra kierownika urzędu centralnego lub wojewody jest przeciwdziałanie lub/i zwalczanie kilku rodzajów zagrożeń, to należy wskazać je wszystkie. Zagrożenia te mają odpowiadać kryteriom Raportu cząstkowego.

Należy także wskazać te zagrożenia, które jeszcze nie miały miejsca w kraju, a których wystąpienie jest przewidywalne, biorąc pod uwagę obserwowane procesy takie jak: zmiany demograficzne (np. starzenie się społeczeństwa), zmiany klimatyczne, postępujący rozwój technologiczny (np. stopniowa rezygnacja z posługiwania się pieniądzem materialnym na rzecz wirtualnego, wzrost znaczenia systemów transmisji danych), trwające konflikty międzynarodowe, ekstremizm, zmiany w światowej gospodarce (np. konieczność ograniczenia emisji spalin, stopniowy wzrost wymagań w zakresie ochrony środowiska naturalnego), itp. Zagrożenia mogą być także identyfikowane poprzez analizę danych historycznych i/lub statystycznych.

Działania jakie należy uwzględnić w zdobywaniu danych do zidentyfikowania zagrożeń to między innymi:

- a) analiza danych statystycznych⁴,
- b) analiza danych historycznych,
- c) szacowanie eksperckie,
- d) badania terenowe,
- e) ocena sytuacji międzynarodowej,
- f) modelowanie matematyczne,
- g) analiza danych z systemów monitorowania zagrożeń,
- h) analiza trendów⁵,
- i) badanie przypadków („case study”),
- j) rozpoznanie środowiskowe⁶, itp.

Etapowi temu odpowiada jeden arkusz - „ZAGROŻENIA” w elektronicznym formularzu *.xls:

nr	dział administracji	ogólna charakterystyka zagrożenia	zagrożenie (opis)	numer scenariusza w ramach danego zagrożenia	Opis szczegółowy scenariusza	Potencjalne miejsca wystąpienia (opis)	Przyczyny wystąpienia zagrożenia (opis)	typ zagrożenia
1	2	3	4	5	6	7	8	9
1				1				
				2				
				3				
				4				
				5				
2				1				
				2				
				3				
				4				
				5				
3				1				
				2				
				3				
				4				
				5				
4				1				
				2				
				3				
				4				
				5				

⁴ Statystyki dotyczą przeszłości, wykorzystywane są przede wszystkim do dokonywania porównań, pokazują trendy i ewentualne efekty przyjętych przedsięwzięć.

⁵ trend [ang.], tendencja rozwojowa, ogólny kierunek zmian zjawisk (...) w długim okresie; trendy bada się za pomocą metod statystycznych (np. szeregów chronologicznych), eliminując zjawiska cykliczne, sezonowe i nieregularne.

⁶ rozpoznanie środowiskowe jest procesem „poznawczym” danego obszaru zadaniowego/ kompetencyjnego, którego celem jest nie tylko identyfikacja zagrożenia, lecz jego ocena. Proces ten składa się z przede wszystkim ze zbierania informacji z różnych źródeł (czasami przypadkowych) oraz ich oceny, a także analizy wiarygodności i przydatności.

Wymagany jest następujący zakres informacji:

„nr” – jest to numer kolejny opisywanego zagrożenia. Domyślnie, formularz został przygotowany na 20 zagrożeń bezpieczeństwa narodowego. Natomiast, jeśli jest taka konieczność to proszę dodać kolejne wiersze zmieniając numer zagrożenia.

”dział administracji” – należy określić, w ramach jakiego działu administracji rządowej może wystąpić dane zagrożenie. Działy administracji rządowej to⁷: budownictwo, gospodarka przestrzenna i mieszkaniowa, budżet, finanse publiczne, gospodarka, gospodarka morska, gospodarka wodna, instytucje finansowe, informatyzacja, integracja europejska, kultura i ochrona dziedzictwa narodowego, kultura fizyczna i sport, łączność, nauka, obrona narodowa, oświata i wychowanie, praca, rolnictwo, rozwój wsi, rozwój regionalny, rynki rolne, rybołówstwo, Skarb Państwa, sprawiedliwość, szkolnictwo wyższe, transport, turystyka, środowisko, sprawy rodziny, sprawy wewnętrzne, wyznania religijne oraz mniejszości narodowe i etniczne, zabezpieczenie społeczne, sprawy zagraniczne, zdrowie.
Organy i/lub instytucje podległe bezpośrednio Premierowi, wpisują w tej rubryce: „inne”.
Wojewoda identyfikując zagrożenia przypisuje je do odpowiedniego działu administracji rządowej.

„ogólna charakterystyka zagrożenia” - należy wskazać, w jakim obszarze lub obszarach może wystąpić dane zagrożenie, (czyli jeśli wystąpi to, na który z poniższych obszarów wpłynie):

- a) o istotnym wpływie na funkcjonowanie i możliwości rozwoju państwa, a w szczególności mogących mieć istotne znaczenie dla bezpieczeństwa i międzynarodowej pozycji oraz potencjału ekonomicznego i obronnego,
- b) których skutki mogą:
 - b1 - godzić w bezpieczeństwo państwa, jego porządek konstytucyjny, a w szczególności w suwerenność, niepodległość i nienaruszalność terytorium,
 - b2 - zagrozić życiu lub zdrowiu dużej liczby osób, mieniu w znacznych rozmiarach, albo środowisku na znacznych obszarach,
 - b3 - oddziaływać, obok Rzeczypospolitej Polskiej, także na inne państwa,
 - b4 - dotyczyć terytorium Rzeczypospolitej Polskiej lub jej obywateli, mimo możliwego wystąpienia w innym państwie,
- c) występujących w rejonach napięć, konfliktów i kryzysów międzynarodowych, mających wpływ na bezpieczeństwo państwa lub których potrzeba monitorowania i eliminacji wynika z podpisanych umów i traktatów międzynarodowych,
- d) związanych z międzynarodowym terroryzmem godzącym w istotne interesy Rzeczypospolitej Polskiej, w tym w funkcjonowanie infrastruktury krytycznej oraz życie i zdrowie jej obywateli;

⁷ Ustawa z dnia 4 września 1997 r. o działach administracji rządowej (Dz. U. 1997 r. Nr 141, poz. 943) art. 5.

„zagrożenie” – należy wskazać wszystkie niekorzystne czynniki zewnętrzne lub wewnętrzne zakłócające/uniemożliwiające wykonywanie zadań przypisanych do obszaru zadaniowego (kompetencyjnego). Należy wybrać zagrożenia, które należą do kompetencji danej instytucji lub organu zgodnie z aktami prawnymi lub te, na które dana instytucja ma wpływ biorąc pod uwagę bezpieczeństwo państwa.

„numer scenariusza w ramach danego zagrożenia” - należy pamiętać, że dla każdego zagrożenia może powstać kilka różnych scenariuszy, co jest związane z różnymi formami rozchodzenia się, rozprzestrzeniania zagrożeń. Dla każdego zagrożenia trzeba wskazać te scenariusze. Konieczne jest wyszczególnienie wszystkich scenariuszy (domyślnie tabela zawiera miejsce na opis 20 zagrożeń oraz w ramach każdego z nich po 5 scenariuszy. W przypadku braku miejsca na następne zagrożenia lub/i scenariusze, należy dodać kolejne wiersze).

„opis scenariusza” – należy wskazać, jak doszło do powstania zdarzenia, uszkodzenia, dysfunkcji, zakłócenia funkcjonowania, itp. w ramach danego zagrożenia. Zagrożenie może mieć kilka postaci/dróg rozchodzenia się lub rozprzestrzeniania. Konieczne jest wyszczególnienie wszystkich scenariuszy (w przypadku braku miejsca na następne scenariusze, należy dodać kolejne wiersze). Zagrożenie może rozprzestrzeniać się na różne sposoby, np.: w zależności od szybkości reagowania służb, straży i inspekcji, form uwolnienia, miejsca i czasu, pogody, przygotowania danej instytucji do prowadzenia działań związanych z koordynacją, kierowaniem lub wspomaganie, zadziałaniem systemów zabezpieczających, itp.

„potencjalne miejsca wystąpienia” – należy wskazać, gdzie może wystąpić opisywane zagrożenie. Miejsce można wymieniać posługując się dokładnym adresem, opisem terenu, opisem miejsc najbardziej zagrożonych, opisem infrastruktury lub obszaru, itp.

„przyczyny wystąpienia zagrożenia” – należy wskazać potencjalne przyczyny, np.: błąd ludzki, błąd organizacyjny, błąd techniczny, nieprzestrzeganie przepisów, nie podpisanie umów, sytuacja międzynarodowa, brak nadzoru, brak podstaw prawnych, świadome lub nieświadome wprowadzenie (czynnika patogenicznego), terroryzm, frustracje ludzkie, sabotaż, warunki meteo, kradzieże lub uszkodzenie elementów przesyłowych, samorzutnie, konflikt międzynarodowy, wypadek, itp.

„typ zagrożenia” – dla każdego scenariusza należy zidentyfikować typ zagrożenia wprowadzając następujący podział:

Zagrożenia, które należą do kompetencji (za które odpowiada) i nie wykraczają swoim oddziaływaniem poza obszar zadaniowy danego ministra kierującego działami administracji rządowej, kierownika urzędu centralnego lub wojewody, (**zagrożenie wewnętrzne**).

Zagrożenia z innych obszarów zadaniowych (kompetencyjnych). Czyli zagrożenia, które nie leżą w zakresie kompetencji sporządzającego raport, a które mają wpływ na obszar zadaniowy (kompetencyjny) opisywany w Raporcie cząstkowym, (**zagrożenie przychodzące**).

Zagrożenia dla innych obszarów zadaniowych (kompetencyjnych). Czyli zagrożenia, które rozpatrywany obszar zadaniowy (kompetencyjny) może spowodować/wywołać dla/w innych obszarach zadaniowych (kompetencyjnych), (**zagrożenie wychodzące**).

„**funkcja instytucji/organu**” – należy wskazać, jaką funkcję będzie pełniła dana instytucja/organ w przypadku wystąpienia i/lub zwalczania danego scenariusza. Wyboru należy dokonać spośród następujących funkcji:

Instytucja wiodąca – instytucja (organ), która w swoich ustawowych kompetencjach ma przypisane przeciwdziałanie i zwalczanie danego rodzaju zagrożenia. Jest to zazwyczaj instytucja wykonawcza, jeśli chodzi o podjęcie działań mających na celu obniżenie poziomu ryzyka lub reagowanie w sytuacji wystąpienia danego zagrożenia.

Instytucja koordynująca – instytucja (organ), której zadaniem jest koordynacja działań kilku podmiotów w sytuacji wystąpienia zagrożenia, gdzie wymagana jest integracja działań niezależnych podmiotów ratowniczych bądź pomocniczych.

Instytucja pomocnicza - instytucja (organ), która nie jest instytucją wiodącą w danym rodzaju zagrożenia, ale ze względu na swój charakter uczestniczy w działaniach mających na celu obniżenie poziomu ryzyka lub reagowanie w sytuacji wystąpienia danego zagrożenia.

„**współdziałanie**” – należy określić, czy dana instytucja/organ w ramach konkretnego scenariusza będzie samodzielnie zwalczać zagrożenie czy też będzie włączać instytucje nadzorowane i podległe.

„**ludność - analiza skutków**” – należy określać, jakie skutki w ramach danego scenariusza mogą wystąpić w odniesieniu do ludności potencjalnie objętej zasięgiem danego scenariusza. Poprzez ocenę i analizę skutków należy wskazać „szkodliwość” dla ludności. W opisie skutków dla ludności należy uwzględnić między innymi takie elementy jak: podatności, stopień ochrony, stopień przygotowania ludności do danego scenariusza, poziom edukacji społecznej, samopomoc, świadomość społeczną, odległość od źródła, przygotowanie służb, straży i inspekcji do pomocy ludności poszkodowanej, przygotowanie zaplecza medycznego, przygotowanie zaplecza logistycznego, przygotowanie pomocy doraźnej (zaspokajające podstawowe potrzeby ludności), przygotowanie do ewakuacji, itp. Należy pamiętać, że skutki mogą być bezpośrednie (konsekwencje odczuwalne są od razu) lub pośrednie (konsekwencje są odłożone w czasie). Należy wyszczególnić i przeprowadzić analizę dla każdego rodzaju.

„**gospodarka - analiza skutków**” – należy określać, jakie skutki w ramach danego scenariusza mogą wystąpić dla gospodarki. Poprzez ocenę i analizę skutków należy wskazać „zakłócenia”

w gospodarce. Rozwój niektórych zagrożeń może powodować występowanie stref/zasięgów/obszarów mówiących o zmieniających się niekorzystnych skutkach np.: wraz z odległością od źródła lub w zależności od podatności, ochrony, itp. Przy opisie skutków należy brać pod uwagę fakt, że skutki mogą być krótkotrwałe (przywrócenie do stanu pierwotnego następuje dość szybko lub długotrwałe (czyli takie, gdzie zakłócenie wywołane w gospodarce wymaga czasu na przywrócenie do poprzedniego lub zmodernizowanego stanu). O ile to możliwe strefy/zasięgi/obszary należy wyszczególnić i przeprowadzić analizę dla każdej z nich.

„mienie, w tym infrastruktura - analiza skutków” – należy określać, jakie skutki w ramach danego scenariusza mogą wystąpić w mieniu, infrastrukturze. Poprzez ocenę i analizę skutków należy wskazać „zakłócenia” lub „zniszczenia” jakie mogą wystąpić. Analizując skutki w mieniu należy zwrócić uwagę na skutki bezpośrednie i pośrednie (efekt domina), lub skutki odłożone w czasie. O ile jest to możliwe należy szacować koszty strat oraz koszty odbudowy.

„środowisko - analiza skutków” – należy określać, jakie skutki w ramach danego scenariusza mogą wystąpić dla środowiska. Analiza skutków ma odnosić się do zniszczeń lub „szkodliwość” dla środowiska. Należy także wskazać, które skutki są odwracalne/odnawialne, a które powodują całkowite zniszczenie/degradację środowiska. Przy opisie tych skutków ważne jest wskazanie przypuszczalnych przedziałów czasowych.

„Czy dany scenariusz wpływa na funkcjonowanie infrastruktury krytycznej?” – należy odpowiedzieć tak lub nie.

„wpływu na infrastrukturę krytyczną” – jeśli dany, rozpatrywany scenariusz wpływa na funkcjonowanie infrastruktury krytycznej to należy dokładnie wskazać (opis) na który z jej systemów i w jakim zakresie (opis). Przez infrastrukturę krytyczną należy rozumieć systemy oraz wchodzące w ich skład powiązane ze sobą funkcjonalnie obiekty, w tym obiekty budowlane, urządzenia, instalacje, usługi kluczowe dla bezpieczeństwa państwa i jego obywateli oraz służące zapewnieniu sprawnego funkcjonowania organów administracji publicznej, a także instytucji i przedsiębiorców. Infrastruktura krytyczna obejmuje systemy:

- zaopatrzenia w energię i paliwa,
- łączności i sieci teleinformatycznych,
- finansowe,
- zaopatrzenia w żywność i wodę,
- ochrony zdrowia,
- transportowe i komunikacyjne,
- ratownicze,
- zapewniające ciągłość działania administracji publicznej,
- produkcji, składowania, przechowywania i stosowania substancji chemicznych i promieniotwórczych, w tym rurociągi substancji niebezpiecznych.

„**dane graficzne i tabelaryczne**” – jeśli jest taka możliwość, to proszę dołączyć (w formie załącznika) wykresy z programów, schematy, tabele lub inne dane z programów symulacyjnych na podstawie których zostało przeprowadzone prognozowanie danego scenariusza.

„**mapa**” – jeśli jest taka możliwość, to proszę dołączyć (w formie załącznika) mapę rastrową i/lub wektorową z wykresem z programu przedstawiającą strefy/zasięgi zagrożenia dla danego scenariusza.

Kolejną częścią przygotowania raportu cząstkowego jest ustalenie kryteriów oceny ryzyka. Powyżej analizie opisowej (jakościowej) poddane zostały wszystkie scenariusze dla wszystkich zagrożeń, a co najważniejsze opisane zostały skutki dla ludzi, mienia, gospodarki i środowiska. Przeprowadzenie powyższej analizy daje podstawę do określenia pewnych kryteriów opisowych, które można skategoryzować.

Dla potrzeb raportu cząstkowego stosowana jest **metoda maczycy ryzyka** (5-stopniowa), gdzie istotne jest prawidłowe określenie kategorii prawdopodobieństw i kategorii potencjalnych strat w stosunku do skali analizowanych scenariuszy dla zagrożeń.

Metoda maczycy ryzyka wykorzystuje dwa podstawowe czynniki wpływające na wartość określanego ryzyka:

- prawdopodobieństwo wystąpienia zagrożenia (konkretnego scenariusza),
- skutki (konsekwencje) takiego zagrożenia (konkretnego scenariusza).

Czynniki te stopniuje się w skali umownej i dobiera się te, najbliższe rzeczywistości.

„**prawdopodobieństwo**” – dla prawdopodobieństwa wprowadza się następującą skalę jakościową (opisową):

Tabela 1: Jakościowy opis skali prawdopodobieństwa

Skala	prawdopodobieństwo	opis
1	bardzo rzadkie	Może wystąpić tylko wyjątkowych okolicznościach. Może wystąpić raz na pięćset lub więcej lat.
2	rzadkie	Nie oczekuje się, że się może zdarzyć i/lub nie jest w ogóle udokumentowana nie istnieje w przekazach ludzi i/lub zdarzenia nie wystąpiły w podobnych organizacjach, urządzeniach, społecznościach i/lub istnieje mała szansa, powód, czy też inne okoliczności aby zdarzenia mogły wystąpić. Mogą one wystąpić raz na sto lat.
3	możliwe	Może zdarzyć się w określonym czasie i/lub mało, rzadko przypadkowo zdarzenia, że są udokumentowane lub częściowo przekazywane w formie ustnej i/lub bardzo mało zdarzeń i/lub jest pewna szansa, powód, czy też urządzenia powodujące, że zdarzenie może wystąpić. Może zdarzyć się raz na dwadzieścia lat.
4	prawdopodobne	Jest prawdopodobne, że wystąpi w większości okolicznościach i/lub zdarzenia są systematycznie dokumentowane i przekazywane są w formie ustnej i/lub występuje znaczna szansa, powód, lub urządzenia pozwalające na jego wystąpienie. Może zdarzyć się raz na pięć lat.
5	bardzo prawdopodobne	Oczekuje się, że zdarzy się w większości okolicznościach i/lub zdarzenia te są bardzo dobrze udokumentowane i/lub funkcjonują one wśród mieszkańców i przekazywane są w formie ustnej. Może wystąpić raz na rok lub częściej.

Uwaga: Kategorie te należy wpisać do arkusza „zagrożenia”.

„skutki” – dla skutków trzeba zastosować poniższą skalę jakościową (opisową), z której należy dobierać parametry najbliższe rzeczywistości w kategoriach:

- Z – życie i zdrowie,
- M – mienie wraz z infrastrukturą,
- S – środowisko.

Uwaga:

1. Jeśli rozpatrywane (szacowane) skutki dla określonego scenariusza są zgodne z wszystkim kategoriami (Z, M, S) w ramach jednej skali to wstawiamy daną skalę, tj. A, B, C, D lub E.
2. Jeśli rozpatrywane (szacowane) skutki dla określonego scenariusza nie są zgodne z wszystkim kategoriami w ramach jednej skali to wstawiamy skalę, z której pochodzą dwie kategorie, tj. A, B, C, D lub E. Przykład: Jeśli kategoria S mieści się w skali C, a Z i M w skali B to wybieramy skalę B.
3. Jeśli rozpatrywane (szacowane) skutki dla określonego scenariusza nie są zgodne z wszystkim kategoriami w ramach jednej skali, a każda kategoria pochodzi z innej skali to wstawiamy skalę zgodną z kategorią Z. Przykład: Jeśli kategoria S mieści się w skali C, Z mieści się w skali B, a M w skali A to wybieramy skalę B.

Należy pamiętać, że w przypadku, gdy każda kategoria pochodzi z innej skali to wstawiamy skalę zgodną z kategorią życia i zdrowia - Z. Wartościowanie ma następującą kolejność:

- Z – życie i zdrowie,
- M – mienie wraz z infrastrukturą,
- S – środowisko.

Tabela 2: Klasyfikacja skutków i ich charakterystyka

skala	skutki	kat	Opis (Z – życie i zdrowie, M – mienie, S – środowisko)
A	nieistotne	Z	Nie ma ofiar śmiertelnych i rannych. Nikt lub mała liczba ludzi została przemieszczona na krótki okres czasu (do 2 godzin). Nikt lub niewielka liczba osób wymaga pomocy (nie finansowej lub materialnej).
		M	Praktycznie bez zniszczeń. Brak wpływu lub bardzo niewielki na społeczność lokalną. Brak lub niewielkie straty finansowe.
		S	Niemierzalny efekt w środowisku naturalnym.
B	małe	Z	Mała liczba rannych lecz bez ofiar śmiertelnych. Wymagana pierwsza pomoc. Konieczne przemieszczenia ludzi (mniej niż na 24 godziny). Część ludzi potrzebuje pomocy.
		M	Występują pewne zniszczenia. Występują pewne utrudnienia (nie dłużej niż 24 godziny). Niewielkie straty finansowe. Nie wymagane dodatkowe środki.
		S	Niewielki wpływ na środowisko naturalne o krótkotrwałym efekcie.
C	średnie	Z	Potrzebna pomoc medyczna lecz bez ofiar śmiertelnych. Niektórzy wymagają hospitalizacji. Potrzebne dodatkowe miejsca w szpitalach oraz dodatkowy personel medyczny. Przebywanie ewakuowanych ludzi w wyznaczonych miejscach z możliwością powrotu w ciągu 24 godzin.
		M	Ustalenie miejsc zniszczeń, które wymagają rutynowej naprawy. Normalne funkcjonowanie społeczności z niewielkimi niewygodami. Spore straty finansowe.
		S	Pewne skutki w środowisku naturalnym lecz krótkotrwałe lub małe skutki o długotrwałym efekcie.
D	duże	Z	Mocno poranieni, dużo osób hospitalizowanych, duża liczba osób przemieszczonych (więcej niż na 24 godziny). Ofiary śmiertelne. Potrzeba szczególnych zasobów do pomocy ludziom i do usuwania zniszczeń.
		M	Społeczność częściowo nie funkcjonująca, niektóre służby są nieosiągalne. Duże straty finansowe. Potrzebna pomoc z zewnątrz.
		S	Długotrwałe efekty w środowisku naturalnym.
E	katastrofalne	Z	Duża liczba poważnie rannych. Duża liczba hospitalizowanych. Ogólne i długotrwałe przemieszczenie ludności. Duża liczba ofiar śmiertelnych. Wymagana duża pomoc dla dużej liczby ludzi.
		M	Rozległe zniszczenia. Niemożność funkcjonowania społeczności bez istotnej zewnętrznej pomocy.
		S	Duży wpływ na środowisko naturalne i /lub stałe zniszczenia.

Uwaga: Kategorie te należy wpisać do arkusza „zagrożenia”.

„wartość ryzyka” – poniżej przedstawiona została matryca ryzyka pokazująca zależność między prawdopodobieństwem oraz skutkami. Matryca ryzyka stanowi element niezbędny do określenia wartości ryzyka dla każdego scenariusza.

Kolorami oznaczono wartości ryzyka:

- **minimalne** (kolor niebieski),
- **małe** (kolor zielony),
- **średnie** (kolor żółty),
- **duże** (kolor czerwony),
- **ekstremalne** (kolor brązowy).

PRAWDOPODOBIEŃSTWO	5	Yellow	Yellow	Red	Red	Brown
	4	Yellow	Yellow	Yellow	Red	Red
	3	Green	Yellow	Yellow	Yellow	Red
	2	Green	Green	Yellow	Yellow	Yellow
	1	Blue	Green	Green	Yellow	Yellow
		A	B	C	D	E
	SKUTKI					

Rysunek 1: Matryca ryzyka

Uwaga: Kategorie te należy wpisać do arkusza „zagrożenia”.

„akceptacja ryzyka” – poziom ryzyka akceptowalnego dla scenariusza w ramach określonego obszaru zadaniowego (kompetencyjnego) podległego odpowiedniemu ministrowi kierującemu działami administracji rządowej, kierownikowi urzędu centralnego lub wojewodzie wyznaczany jest przez subiektywną ocenę osób zajmujących się bezpieczeństwem, a jego parametry powinny być zaakceptowane przez osobę kierującą danym obszarem zadaniowym. Jest to zgodne z zasadą zarządzania kryzysowego – *jednoosobowego kierowania i odpowiedzialności*.

Dlatego też, dla zobrazowania akceptacji ryzyka wprowadza się 4 kategorie kryteriów akceptacji ryzyka:

- ryzyko **akceptowane** (A) - nie wymagane są żadne dodatkowe środki bezpieczeństwa, akceptowane są aktualne rozwiązania i przypisane im siły i środki, działania monitorujące,
- ryzyko **tolerowane** (dopuszczalne) (T) - należy dokonać oceny alternatyw czy wprowadzenie niewielkich zmian organizacyjnych, prawnych bądź funkcjonalnych nie przyczyni się do poprawy bezpieczeństwa lub jego poczucia,
- ryzyko **warunkowo tolerowane** (WT) - należy wprowadzić dodatkowe środki bezpieczeństwa w terminie 6 miesięcy, należy ulepszyć stosowane rozwiązania.
- ryzyko **nieakceptowane** (N) - należy podjąć natychmiastowe działania w celu zwiększenia bezpieczeństwa, wprowadzić dodatkowe/ nowe rozwiązania.

„**uzasadnienie akceptacji**” - ponieważ poziom akceptowalnego ryzyka wyznaczany jest subiektywnie, niezbędne jest wprowadzenie uzasadnienia (czyli co ono oznacza dla osób zarządzających bezpieczeństwem w ramach określonego obszaru zadaniowego/kompetencyjnego. Zatem należy wskazać, jakie rozwiązania, struktury, formy działania są akceptowane, tolerowane, a jakie powinny być rozwiązywane w drodze natychmiastowych działań. Uzasadnienie należy szczegółowo uzupełnić uwzględniając wewnętrzne kryteria i parametry stosowane/wykorzystywane w danej instytucji.

Zebrane dane oraz wprowadzone parametry pozwalają na określenie wartości ryzyka oraz jego akceptacji, a tym samym przypisanie ich odpowiednim scenariuszom. Reasumując, ten etap stanowi kluczową część do dalszej analizy i przygotowania się na zagrożenia.

„**Czy dany scenariusz jest już ujęty w resortowym/branżowym/wojewódzkim planie zarządzania kryzysowego?**” – należy wstawić tak lub nie.

„**Czy dany scenariusz poza ujęciem w resortowym /branżowym/wojewódzkim planie zarządzania kryzysowego powinien znaleźć się w Krajowym Planie Zarządzania Kryzysowego?**” – należy wstawić tak lub nie.

ZAPOBIEGANIE

Celem głównym tego etapu jest:

- a) określenie celów strategicznych, w szczególności:
- wskazanie celów, jakie należy osiągnąć, aby zminimalizować możliwość wystąpienia zagrożenia lub jego skutków,
 - hierarchizację celów według kryterium ważności lub wskazanie celów priorytetowych,
 - wnioski zawierające hierarchicznie uporządkowaną listę przedsięwzięć niezbędnych do osiągnięcia celów strategicznych, a szczególnie tych, których realizacja wymaga działań wykraczających poza posiadane kompetencje,
 - inne informacje, które zdaniem wykonawcy mogą być przydatne przy tworzeniu Krajowego Planu Zarządzania Kryzysowego.
- b) wskazanie sił i środków niezbędnych do osiągnięcia celów strategicznych.

Po przeprowadzonej analizie dotyczącej identyfikacji zagrożeń i ocenie ryzyka dla zagrożeń należy wskazać cele strategiczne (arkusz: ZAPOBIEGANIE) w ramach rozpatrywanego obszaru zadaniowego (kompetencyjnego) podległego odpowiedniemu ministrowi kierującemu działami administracji rządowej, kierownikowi urzędu centralnego lub wojewodzie. W przypadku, gdy celów tych jest kilka, należy dokonać ich hierarchizacji według kryterium ważności poprzez wskazanie celów priorytetowych.

Etapowi temu odpowiada jeden arkusz - „ZAPOBIEGANIE” w elektronicznym formularzu *.xls:

ZAGROZENIA		Wskazanie celów strategicznych					
nr	zagrożenie (opis)	cel strategiczny dla danego zagrożenia	opis celu	Czy realizacja celu ma wpływ na zmniejszenie prawdopodobieństwa?	Czy realizacja celu ma wpływ na zredukowanie skutków?	Przedsięwzięcia niezbędne do osiągnięcia celów strategicznych (hierarchicznie uporządkowane)	siły i środki
1	0	3					
		4					
		5					
2	0	1					
		2					
		3					
3	0	4					
		5					
		1					
4	0	2					
		3					
		4					
		5					

Wymagany jest następujący zakres informacji:

„nr” – jest to numer kolejny opisywanego zagrożenia, który musi być identyczny jak w arkuszu „ZAGROŻENIA”. Natomiast, jeśli jest taka konieczność to proszę dodać kolejne wiersze zmieniając numer zagrożenia.

„zagrożenie” – jest to informacja o zagrożeniu, które zostało opisane w arkuszu „ZAGROŻENIA”. Informacja ta kopiuje się automatycznie do wszystkich arkuszy. Zatem, jeśli występuje konieczność zmiany w opisie konkretnego zagrożenia to proszę zmianę wprowadzić tylko i wyłącznie w pierwszym arkuszu „ZAGROŻENIA”. Zmiana także automatycznie zostanie wprowadzona w innych formularzach.

„**cel strategiczny dla danego zagrożenia**” – w ramach jednego zagrożenia może występować kilka celów strategicznych. Domyślnie przypisano po 5 celów. Jeśli jest taka konieczność to można dodać kolejne wiersze.

„**opis celu**” - cel strategiczny dla zagrożenia polega na wskazaniu jakimi metodami, sposobami lub innymi formami działań można wyeliminować dane zagrożenie, nie dopuścić do jego powstania bądź też ograniczyć prawdopodobieństwo i/lub skutki tego zagrożenia. Opis ten musi zawierać ogólne scharakteryzowanie podjętych lub proponowanych działań mających na celu obniżenie ryzyka wystąpienia zagrożenia. Należy wskazać cele strategiczne dla danego zagrożenia w ramach rozpatrywanego obszaru zadaniowego (kompetencyjnego) podległego odpowiedniemu ministrowi kierującemu działami administracji rządowej, kierownikowi urzędu centralnego lub wojewodzie.

„**Czy realizacja celu ma wpływ na zmniejszenie prawdopodobieństwa?**” – należy określić czy proponowane lub podjęte działania wpłyną lub wpływają na prawdopodobieństwo wystąpienia zagrożenia. Należy wskazać tak lub nie.

„**Czy realizacja celu ma wpływ na zredukowanie skutków?**” – należy określić czy proponowane lub podjęte działania wpłyną lub wpływają na skutki (konsekwencje) wystąpienia zagrożenia obniżając tym samym jego „szkodliwość”. Należy wskazać tak lub nie.

„**Przedsięwzięcia niezbędne do osiągnięcia celów strategicznych (hierarchicznie uporządkowana)**” – określenie celów strategicznych dla każdego z zagrożeń ma na celu ich realizacji. W związku z tym, należy wskazać jakie przedsięwzięcia należy podjąć, aby zrealizować dany cel strategiczny. Przedsięwzięcia mogą mieć charakter: prawny, organizacyjny, proceduralny, wykonawczy, funkcjonalny, koordynacyjny, rozpoznawczy, strategiczny, itp. Przedsięwzięcia należy określić hierarchicznie.

„siły i środki” – określając cele strategiczne, a następnie przedsięwzięcia do ich realizacji, konieczne jest wskazanie, jakimi siłami i środkami cele, a co za tym idzie przedsięwzięcia będą realizowane. Siły i środki to: osoby (ludzie), systemy, elementy wykonawcze, urządzenia, programy, projekty, sprzęt, finanse, itp.

„Przedsięwzięcia, których realizacja wymaga działań wykraczających poza posiadane kompetencje” – należy wskazać takie przedsięwzięcia, których realizacja wiąże się ze współdziałaniem, współpracą z organami, instytucjami, podmiotami (w tym z gospodarczymi) niepozostającymi w podległości organizacyjnej lub/i służbowej w ramach rozpatrywanego obszaru zadaniowego (kompetencyjnego). Należy zatem wskazać, wszystkie przedsięwzięcia wykraczające poza zakres kompetencji sporządzającego raport cząstkowy.

„inne informacje, które mogą być przydatne przy tworzeniu Krajowego Planu Zarządzania Kryzysowego” – należy wskazać inne informacje lub dane odnoszące się do opisywanego celu strategicznego ważne z punktu widzenia Krajowego Planu Zarządzania Kryzysowego.

„kryterium ważności” – jeśli celów strategicznych do danego zagrożenia jest kilka, to należy nadać im kryterium ważności, tj. kolejności realizacji. Dla kryterium ważności wprowadzona zostaje następująca skala od najważniejszego: cel priorytetowy, bardzo ważny, ważny, średni, mały.

PRZYGOTOWANIE

Celem głównym tego etapu jest określenie:

programowania zadań w zakresie poprawy bezpieczeństwa państwa przez wskazywanie określonych regionalnych i lokalnych inicjatyw, w szczególności:

- a) wyszczególnienie programów krajowych, wojewódzkich, powiatowych i gminnych,
- b) wskazanie realizatorów programów:
 - rządowych,
 - samorządowych,
 - pozarządowych,
- c) sposoby finansowania programów,
- d) okresy trwania programów;

Proszę podać wszystkie (od 2005 roku) zadania, tj. przedsięwzięcia, programy, projekty i inicjatywy krajowe, wojewódzkie, powiatowe, gminnych, rządowe, samorządowe, pozarządowe, regionalne i lokalne mające wpływ na poprawę bezpieczeństwa uwzględniający edukację dla bezpieczeństwa realizowanych w ramach danej jednostki w ramach rozpatrywanego obszaru zadaniowego (kompetencyjnego). Działania te mają także być przypisane do zagrożeń określonych w pierwszym etapie, tj. „ZAGROŻENIA”. Dodatkowo, proszę podać ich sposób finansowania oraz okres trwania.

Proszę podać także propozycje lub planowane inicjatywy na okres najbliższych 5 lat, tj. do 2015.

Etapowi temu odpowiada jeden arkusz „PRZYGOTOWANIE” w elektronicznym formularzu *.xls:

nr	zagrożenie	program /zadanie	zadanie - program, przedsięwzięcie, projekt na rzecz bezpieczeństwa	poziom realizowania	szczebel głównych wykonawców	wykonawcy/realizatorzy	sposób/ źródło finansowania	okres trwania
1	2	3	4	5	6	7	8	9
1	0	1						
		2						
		3						
		4						
		5						
2	0	1						
		2						
		3						
		4						
		5						
3	0	1						
		2						
		3						
		4						
		5						
4	0	1						
		2						
		3						
		4						
		5						

Wymagany jest następujący zakres informacji:

„nr” – jest to numer kolejny opisywanego zagrożenia, który musi być identyczny jak w arkuszu „ZAGROŻENIA”. Natomiast, jeśli jest taka konieczność to proszę dodać kolejne wiersze zmieniając numer zagrożenia.

„zagrożenie” – jest to informacja o zagrożeniu, które zostało opisane w arkuszu „ZAGROŻENIA”. Informacja ta kopiuje się automatycznie do wszystkich arkuszy. Zatem, jeśli występuje konieczność zmiany w opisie konkretnego zagrożenia to proszę zmianę wprowadzić tylko i wyłącznie w pierwszym arkuszu „ZAGROŻENIA”. Zmiana także automatycznie zostanie wprowadzona w innych formularzach.

„program /zadanie” – w ramach jednego zagrożenia może występować lub być planowanych kilka zadań w zakresie poprawy bezpieczeństwa państwa. Domyślnie przypisano po 5 zadań. Jeśli jest taka konieczność to można dodać kolejne wiersze.

„zadanie - program, przedsięwzięcie, projekt na rzecz bezpieczeństwa” – należy podać wykonane, wykonywane bądź planowane do wykonania (do 2015 roku) zadania w zakresie poprawy bezpieczeństwa państwa, tj. przedsięwzięcia, programy, projekty i inicjatywy krajowe, wojewódzkie, powiatowe, gminnych, rządowe, samorządowe, pozarządowe, regionalne i lokalne mające wpływ na poprawę bezpieczeństwa.

„poziom realizowania” – należy wskazać, na jakim poziomie (gdzie) było/ jest/ będzie to zadanie realizowane. Możliwości wyboru to poziomy: krajowy, wojewódzki, powiatowy, gminny.

„szczebel głównych wykonawców” – należy ogólnie wskazać, przez który szczebel realizowane jest danie zadanie. Możliwości wyboru to: samorządowy, pozarządowy, rządowy/pozarządowy, rządowy/samorządowy, samo-/pozarządowy, wszystkie powyższe.

„wykonawcy/ realizatorzy” – należy podać nazwy (nazwy własne) wykonawców/ realizatorów danego zadania.

„sposób/ źródło finansowania” – należy wskazać, kto pokrywa koszty związane z realizacją danego zadania. Jeśli źródeł finansowania jest kilka to proszę wskazać wszystkie podając przybliżony udział procentowy.

„okres trwania” – należy podać datę, okres trwania zadania. Dla zadań planowanych proszę podać proponowane przedziały czasowe.

REAGOWANIE

Celem głównym tego etapu jest:

określenie priorytetów w reagowaniu na określone zagrożenia, w tym ich wpływ na:

- a) zasady reagowania w przypadku wystąpienia zagrożenia,
- b) hierarchizację działań”.

Etapowi temu odpowiada jeden arkusz „REAGOWANIE” w elektronicznym formularzu *.xls:

nr	zagrożenie	zasady reagowania w przypadku wystąpienia zagrożenia	hierarchizacja działań	Wnioski, spostrzeżenia i opinie	imię, nazwisko, komórka organizacyjna, telefon kontaktowy, e-mail merytorycznego wykonawcy danej części raportu
1	2	3	4	5	6
1	o				
2	o				
3	o				
4	o				

ZAGROZENIA ZAPOBIEGANIE PRZYGOTOWANIE REAGOWANIE dane historyczne wykazy wnioski

Wymagany jest następujący zakres informacji:

„nr” – jest to numer kolejny opisywanego zagrożenia, który musi być identyczny jak w arkuszu „ZAGROZENIA”. Natomiast, jeśli jest taka konieczność to proszę dodać kolejne wiersze zmieniając numer zagrożenia.

”zagrożenie” – jest to informacja o zagrożeniu, które zostało opisane w arkuszu „ZAGROZENIA”. Informacja ta kopiuje się automatycznie do wszystkich arkuszy. Zatem, jeśli występuje konieczność zmiany w opisie konkretnego zagrożenia to proszę zmianę wprowadzić tylko w pierwszym arkuszu „ZAGROZENIA”. Zmiana także automatycznie zostanie wprowadzona w innych formularzach.

„zasady reagowania w przypadku wystąpienia zagrożenia” – należy wskazać czy istnieją zasady reagowania w przypadku wystąpienia danego zagrożenia. Jeśli TAK to proszę wyszczególnić te zasady/ procedury.

„hierarchizacja działań” – jeśli w ramach reagowania na dane zagrożenie istnieje potrzeba wykonania, przeprowadzenia kilka różnych zadań, to należy dokonać hierarchizacji tych działań.

DANE HISTORYCZNE

Na podstawie dostępnych informacji, należy wskazać (zgodnie ze wzorem w arkuszu „DANE HISTORYCZNE” zdarzenia niekorzystne w obszarze zadaniowym (kompetencyjnym), które już wystąpiły, a mogły bądź miały wpływ bezpośredni lub pośredni na bezpieczeństwo państwa (od 1999 roku – po reformie administracyjnej państwa, ale jeśli jest to możliwe proszę o wskazanie zdarzeń wcześniejszych). W raporcie cząstkowym nie należy uwzględniać zdarzeń niekorzystnych lokalnych, w których uczestniczyły tylko lokalne służby, straże i inspekcje, ale zdarzenia mające wpływ na dany obszar kompetencyjny/zadaniowy dla poziomu rozpatrywanego w ramach Raportu o zagrożeniach bezpieczeństwa narodowego. Informacje te należy pozyskać w ramach danej instytucji lub z instytucji podległych przeprowadzając analizę całościową.

Etapowi temu odpowiada jeden arkusz - „DANE HISTORYCZNE” w elektronicznym formularzu *.xls.

lp.	data lub przedział czasowy	miejsce/obszar wystąpienia	krótka opis	skutki/straty/konsekwencje	funkcja instytucji/organo	Wnioski, spostrzeżenia i opinie	imię, nazwisko, komórka organizacyjna, telefon kontaktowy, e-mail merytorycznego wykonawcy danej części raportu
1	2	3	4	5	6	7	8
1							
2							
3							
4							
5							
6							
7							
8							
9							
10							
11							
12							
13							
14							
15							
16							
17							
18							
19							
20							

Wymagany jest następujący zakres informacji:

„lp.” – jest to kolejny numer zagrożenia, które wystąpiło w przeszłości. Jeden wiersz odpowiada opisowi jednego zdarzenia.

„data lub przedział czasowy” – należy wskazać, kiedy zdane zagrożenie wystąpiło. Można wskazać konkretną datę, jak i przedział czasowy występowania.

„miejsce/obszar wystąpienia” – należy wskazać, gdzie wystąpiło opisywane zagrożenie. Miejsce można wymieniać posługując się dokładnym adresem, opisem terenu, opisem miejsc najbardziej zagrożonych, opisem infrastruktury lub obszaru, itp.

„**krótki opis**” – należy wskazać, jak doszło do powstania zdarzenia, uszkodzenia, dysfunkcji, zakłócenia funkcjonowania, itp. w ramach danego zagrożenia i jaki był przebieg tego zdarzenia biorąc pod uwagę kluczowe elementy, takie jak: szybkość reagowania służb, straży i inspekcji, formy uwolnienia, miejsce i czas, pogoda, przygotowanie danej instytucji do prowadzenia działań związanych z koordynacją, kierowaniem lub wspomaganie, zadziałanie systemów zabezpieczających, itp.

„**skutki/straty/konsekwencje**” – należy wskazać, jakie skutki w wystąpiły w stosunku do ludności, mienia, infrastruktury, środowiska i gospodarki. Dodatkowo, proszę opisać skutki dla infrastruktury krytycznej. Poprzez ocenę i analizę skutków należy wskazać „zakłócenia” lub „zniszczenia” jakie wystąpiły. Analizując skutki należy zwrócić uwagę na skutki bezpośrednie i pośrednie (efekt domina), lub skutki odłożone w czasie. O ile jest to możliwe należy określić straty oraz koszty odbudowy.

„**funkcja instytucji/organu**” – należy wskazać, jaką funkcję pełniła dana instytucja/organ w zwalczaniu danego zagrożenia. Wyboru należy dokonać spośród następujących funkcji:

Instytucja wiodąca – instytucja (organ), która w swoich ustawowych kompetencjach ma przypisane przeciwdziałanie i zwalczanie danego rodzaju zagrożenia. Jest to zazwyczaj instytucja wykonawcza, jeśli chodzi o podjęcie działań mających na celu obniżenie poziomu ryzyka lub reagowanie w sytuacji wystąpienia danego zagrożenia.

Instytucja koordynująca – instytucja (organ), której zadaniem jest koordynacja działań kilku podmiotów w sytuacji wystąpienia zagrożenia, gdzie wymagana jest integracja działań niezależnych podmiotów ratowniczych bądź pomocniczych.

Instytucja pomocnicza - instytucja (organ), która nie jest instytucją wiodącą w danym rodzaju zagrożenia, ale ze względu na swój charakter uczestniczy w działaniach mających na celu obniżenie poziomu ryzyka lub reagowanie w sytuacji wystąpienia danego zagrożenia.

WYKAZY

Kolejny etap raportu cząstkowego to opracowanie wykazu kluczowych jednostek nadzorowanych i/lub podległych oraz innych niezależnych podmiotów (w tym podmiotów gospodarczych) odgrywających rolę w zapewnieniu bezpieczeństwa w czasie danego zagrożenia (pozostającego w kompetencjach danego organu bądź instytucji w ramach rozpatrywanego obszaru zadaniowego).

Etapowi temu odpowiada jeden arkusz - „WYKAZY” w elektronicznym formularzu *.xls:

zidentyfikowane zagrożenia		odgrywających rolę w zapewnieniu bezpieczeństwa, w czasie zagrożeń w rozpatrywanym obszarze zadaniowym/kompetencyjnym.					Wnio c
nr	zagrożenie (opis)	lp.	nazwa podmiotu (w tym podmiotów gospodarczych)	zakres przypisanych zadań i kompetencji	rodzaj instytucji	osoba kontaktowa i/lub odpowiedzialna w ramach danej instytucji	
1	2	3	4	5	6	7	
1	0	1					
		2					
		3					
		4					
		5					
2	0						
3	0						
4	0						

Wymagany jest następujący zakres informacji:

„nr” – jest to numer kolejny opisywanego zagrożenia, który musi być identyczny jak w arkuszu „ZAGROŻENIA”. Natomiast, jeśli jest taka konieczność to proszę dodać kolejne wiersze zmieniając numer zagrożenia.

”zagrożenie” – jest to informacja o zagrożeniu, które zostało opisane w arkuszu „ZAGROŻENIA”. Informacja ta kopiuje się automatycznie do wszystkich arkuszy. Zatem, jeśli występuje konieczność zmiany w opisie konkretnego zagrożenia to proszę zmianę wprowadzić tylko i wyłącznie w pierwszym arkuszu „ZAGROŻENIA”. Zmiana także automatycznie zostanie wprowadzona w innych formularzach.

„lp.” – jest to kolejny numer instytucji lub kluczowej jednostki nadzorowanej i/lub podległej lub innego niezależnego podmiotu (w tym gospodarczego).

„nazwa podmiotu (w tym podmiotów gospodarczych)” – należy wskazać nazwę własną danej instytucji lub podmiotu.

„zakres przypisanych zadań i kompetencji” – należy wskazać, jaki zakres zadań i kompetencji przypisany jest do danej instytucji lub podmiotu (w tym gospodarczego) w ramach konkretnego zagrożenia.

„rodzaj instytucji” – trzeba określić, do którego z czterech rodzajów instytucji dana instytucja lub podmiot należy: prywatna, pozarządowa, samorządowa, rządowa.

„osoba kontaktowa i/lub odpowiedzialna w ramach danej instytucji” – należy wskazać osobę kontaktową lub merytorycznie odpowiedzialną za kontakty w razie wstąpienia danego zagrożenia.

WNIOSKI

Dodatkowo, proszę wskazać inne informacje, spostrzeżenia i wnioski dotyczące bezpieczeństwa narodowego w ramach rozpatrywanego obszaru zadaniowego (kompetencyjnego) podległego odpowiedniemu ministrowi kierującemu działami administracji rządowej, kierownikowi urzędu centralnego lub wojewodzie, a odnoszące się do zagrożeń:

- a) o istotnym wpływie na funkcjonowanie i możliwości rozwoju państwa, a w szczególności mogących mieć istotne znaczenie dla bezpieczeństwa i międzynarodowej pozycji oraz potencjału ekonomicznego i obronnego,
 - b) których skutki mogą:
 - godzić w bezpieczeństwo państwa, jego porządek konstytucyjny, a w szczególności w suwerenność, niepodległość i nienaruszalność terytorium,
 - zagrazić życiu lub zdrowiu dużej liczby osób, mieniu w znacznych rozmiarach, albo środowisku na znacznych obszarach,
 - oddziaływać, obok Rzeczypospolitej Polskiej, także na inne państwa,
 - dotyczyć terytorium Rzeczypospolitej Polskiej lub jej obywateli, mimo możliwego wystąpienia w innym państwie,
 - c) występujących w rejonach napięć, konfliktów i kryzysów międzynarodowych, mających wpływ na bezpieczeństwo państwa lub których potrzeba monitorowania i eliminacji wynika z podpisanych umów i traktatów międzynarodowych,
 - d) o charakterze terrorystycznym mogących doprowadzić do sytuacji kryzysowej,
- oraz inne informacje, które zdaniem wykonawcy mogą być przydatne przy tworzeniu Raportu o zagrożeniach bezpieczeństwa narodowego oraz Krajowego Planu Zarządzania Kryzysowego.

Etapowi temu odpowiada jeden arkusz - „WNIOSKI” w elektronicznym formularzu *.xls:

lp.	inne informacje, spostrzeżenia i wnioski dotyczące bezpieczeństwa narodowego w ramach rozpatrywanego obszaru zadaniowego (kompetencyjnego) podległego odpowiedniemu ministrowi kierującemu działami administracji rządowej, kierownikowi urzędu centralnego lub wojewodzie, a odnoszące się do zagrożeń	imię, nazwisko, komórka organizacyjna, telefon kontaktowy, e-mail merytorycznego wykonawcy danej części raportu
1	2	3
1		
2		
3		
4		

Słowniczek

Efekt domino - określa sytuację, w której jedno zdarzenie niekorzystne powoduje szereg następujących po sobie, wynikających jedno z drugiego zdarzeń niekorzystnych. Sformułowania tego używa się zazwyczaj w odniesieniu do procesów gwałtownych, destrukcyjnych, niemożliwych do opanowania, po tym, gdy już zostaną zainicjowane. Obecność wtórnych obiektów może powodować wystąpienie tego efektu. Wpływ efektu domino charakteryzuje się zwiększeniem prawdopodobieństwa wystąpienia danego scenariusza.

Infrastruktura krytyczna - należy przez to rozumieć systemy oraz wchodzące w ich skład powiązane ze sobą funkcjonalnie obiekty, w tym obiekty budowlane, urządzenia, instalacje, usługi kluczowe dla bezpieczeństwa państwa i jego obywateli oraz służące zapewnieniu sprawnego funkcjonowania organów administracji publicznej, a także instytucji i przedsiębiorców. Infrastruktura krytyczna obejmuje systemy: zaopatrzenia w energię i paliwa, łączności i sieci teleinformatycznych, finansowe, zaopatrzenia w żywność i wodę, ochrony zdrowia, transportowe i komunikacyjne, ratownicze, zapewniające ciągłość działania administracji publicznej, produkcji, składowania, przechowywania i stosowania substancji chemicznych i promieniotwórczych, w tym rurociągi substancji niebezpiecznych.

Instytucja wiodąca – instytucja (organ), która w swoich ustawowych kompetencjach ma przypisane przeciwdziałanie i zwalczanie danego rodzaju zagrożenia. Jest to zazwyczaj instytucja wykonawcza, jeśli chodzi o podjęcie działań mających na celu obniżenie poziomu ryzyka lub reagowanie w sytuacji wystąpienia danego zagrożenia.

Instytucja koordynująca – instytucja (organ), której zadaniem jest koordynacja działań kilku podmiotów w sytuacji wystąpienia zagrożenia, gdzie wymagana jest integracja działań niezależnych podmiotów ratowniczych bądź pomocniczych.

Instytucja pomocnicza - instytucja (organ), która nie jest instytucją wiodącą w danym rodzaju zagrożenia, ale ze względu na swój charakter uczestniczy w działaniach mających na celu obniżenie poziomu ryzyka lub reagowanie w sytuacji wystąpienia danego zagrożenia.

Mapa zasadnicza - nazywana również Podstawową Mapą Kraju to podstawowe opracowanie geodezyjno-kartograficzne wykonywane w danym kraju. Powinno obejmować swoim zasięgiem obszar całego państwa. Służy celom ewidencyjnym, gospodarczym, planistycznym i strategicznym. Treść mapy zasadniczej obejmuje dane o: ewidencji gruntów i budynków (katastrze); zagospodarowaniu terenu (ulice, drzewa, obiekty użyteczności publicznej); podziemnym, naziemnym i nadziemnym uzbrojeniu terenu; ukształtowaniu terenu (wysokości szczegółów sytuacyjnych, formy ukształtowania terenu).

Mapa ryzyka - należy przez to rozumieć mapę lub opis przedstawiający potencjalnie negatywne skutki oddziaływania zagrożenia na ludzi, środowisko, mienie i infrastrukturę.

Mapa zagrożenia - należy przez to rozumieć mapę przedstawiającą obszar geograficzny objęty zasięgiem zagrożenia z uwzględnieniem różnych scenariuszy zdarzeń.

Niekorzystne zdarzenie - zdarzenie, które wpływa niekorzystnie na życie, zdrowie, mienie lub środowisko.

Ryzyko – prawdopodobieństwo wystąpienia niekorzystnego zdarzenia wraz z jego skutkami w określonym czasie.

Sytuacja kryzysowa - należy przez to rozumieć sytuację wpływającą negatywnie na poziom bezpieczeństwa ludzi, mienia w znacznych rozmiarach lub środowiska, wywołującą znaczne ograniczenia w działaniu właściwych organów administracji publicznej ze względu na nieadekwatność posiadanych sił i środków.

Zagrożenie – zdarzenie, które może wpływać niekorzystnie na życie, zdrowie, mienie lub środowisko. Zagrożenia to między innymi: poważne zakłócenia w telekomunikacji, poważne przerwy w zasilaniu w energię, wodę, gaz, poważne zakłócenia w transporcie, masowa migracja do Polski, epidemie chorób ludzi, silne wiatry i huragany, demonstracje i zamieszki, skażenie chemiczne, skażenia biologiczne, powodzie, epizootcje, inwazje szkodników zwierząt oraz roślin, gwałtowne wahania temperatur, wojna, trzęsienia ziemi, osunięcia gruntu, gwałtowne opady atmosferyczne, susze, pożary, gęste mgły, smog, skażenie radiacyjne, terroryzm, itp.

Zagrożenia można podzielić je na dwie grupy⁸:

- *potencjalne* – wymagające działań profilaktycznych, ściśle powiązanych z polityką bezpieczeństwa,
- *kinetyczne* – wymagające podjęcia akcji ratowniczej, natychmiastowych działań likwidujących i ograniczających skutki ich wystąpienia.

Zagrożenia o charakterze *potencjalnym* i stałym, mających potencjalne możliwości negatywnego oddziaływania na ludzi, otoczenie cywilizacyjne i/lub środowisko naturalne nazywamy zagrożeniami potencjalnymi lub źródłami ryzyka. Można do nich zaliczyć zagrożenia, które wynikają z normalnej eksploatacji urządzeń, linii technologicznych, procesów itp. i znajdują się pod kontrolą do chwili wystąpienia zdarzenia niekorzystnego (np. powodującego wyciek masy i/lub energii).

Zagrożenia o charakterze związanym z uwolnieniem masy i/lub energii negatywnie wpływającej na ludzi, otoczenie cywilizacyjne i/lub środowisko naturalne nazywamy zagrożeniami *kinetycznymi*. Takim zagrożeniem jest między innymi pożar, przesuwany się toksyczny obłok lub przepływ fali powodziowej.

Ze względu na częstość pojawiania się zdarzeń niepożądanych, zagrożenia występujące na danym terenie lub będące w kompetencji danego ministra kierującego działami administracji rządowej, kierownika urzędu centralnego lub wojewody można podzielić na:

- sporadyczne,
- stałe.

Zagrożenia sporadyczne to zagrożenia krótkotrwałe, będące skutkiem rzadkich niekorzystnych zdarzeń pojawiających się losowo. Zagrożenia sporadyczne występują na skutek niewątpliwych zdarzeń niepożądanych mogących pojawić się w rozważanym okresie (np. roku), mimo że

⁸ J. Wolanin, "Zarys teorii bezpieczeństwa obywateli". Warszawa : DANMAR, ISBN 83-88777-12-2, 2005.

prawdopodobieństwo ich wystąpienia jest małe bądź bardzo małe, ale ich poziom czyli skutki są wysokie. Zdarzeniami niepożądanymi dla tej grupy zagrożeń mogą być:

- katastrofy techniczne (jądrowe, budowlane, przemysłowe),
- anomalie pogodowe (huragany, powodzie, upały),
- epidemie i pandemie bakteryjne i wirusowe (BSE⁹, SARS¹⁰,...),
- ataki terrorystyczne, itd.¹¹

Zagrożenia stałe to zagrożenia, które występują na danym obszarze od długiego czasu, a ich poziom nie zmienia się w istotny sposób w kolejnych okresach, np. latach. W przypadku tych zagrożeń stałych znajduje się zwykle stosunkowo dużo informacji i danych statystycznych o przyczynach i skutkach tych zagrożeń, co ułatwia modelowanie poziomów tych zagrożeń. Można je podzielić na:

- ciągłe,
- dyskretne.

Zagrożenia stałe ciągłe są obecne w każdej chwili i występują wskutek między innymi:

- skażenia środowiska (zdarzenie niechciane),
- występowania w środowisku naturalnym drobnoustrojów chorobotwórczych (zdarzenie niechciane), itp.

Zagrożenia stałe dyskretne występują w dyskretnych chwilach i z dużą częstotliwością. Wywoływane są wskutek między innymi:

- wypadków drogowych,
- wypadków domowych,
- wypadków przy pracy,
- lokalnych pożarów, itp.

Zarządzanie kryzysowe - działalność organów administracji publicznej będąca elementem kierowania bezpieczeństwem narodowym, która polega na zapobieganiu sytuacjom kryzysowym, przygotowaniu do przejmowania nad nimi kontroli w drodze zaplanowanych działań, reagowaniu w przypadku wystąpienia sytuacji kryzysowych, usuwaniu ich skutków oraz odtwarzaniu zasobów i infrastruktury krytycznej.

⁹ BSE (ang. *Bovine Spongiform Encephalopathy*), czyli gąbczasta encefalopatia bydła (popularnie nazywana "chorobą szalonych krów")

¹⁰ SARS (od ang. *Severe Acute Respiratory Syndrome* – Zespół ostrej ciężkiej niewydolności oddechowej) – rodzaj nietypowego zapalenia płuc

¹¹ T. Szopa, *Mapy terytorialnego rozkładu ryzyka*, Warszawa 2004.